

УДК 29 (930)= 411.16:33

О.В. КОЗЕРОД

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЄВРЕЙСЬКИХ ГРОМАД ЄВРОПИ (НА ПРИКЛАДІ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ)

Козерод Олег Віталійович – старший науковий співробітник Інституту політичних і етнонаціональних досліджень НАН України, доктор історичних наук

Стаття Козерода Олега Віталійовича є першим комплексним дослідженням основних проблем розвитку єврейських громад Європи, які є актуальними, зокрема для іудейської громади Великої Британії. До статті увійшов аналіз тенденцій та характерних особливостей розвитку сучасної єврейської громади Об'єднаного Королівства. У підсумку сформульовані основні висновки щодо шляхів збереження національної ідентичності європейських євреїв та шляхів розвитку єврейської громади Великої Британії у XXI столітті.

Ключові слова: єврейська, громада, антисемітизм, Європа, Велика Британія.

Статья Козерода Олега Витальевича является первым комплексным исследованием основных проблем развития еврейских общин Европы, которые являются актуальными, в том числе для иудейской общины Великобритании. В статье рассматриваются тенденции и характерные особенности развития современной еврейской общины Великобритании. В итоге сформулированы основные выводы, касающиеся путей сохранения национальной идентичности европейских евреев и путей развития еврейской общины Великобритании в XXI веке.

Ключевые слова: еврейская, община, антисемитизм, Европа, Великобритания.

Article of Kozerod Oleg Vitalievich is the comprehensive research of the Development of Jewish Communities of Europe, include Britain's Community. It also includes analysis of the most impotent trends and characteristics of Development of Modern Jewish Community of Great Britain. As a result there are conclusion are formulated on the basic ways of preservation of national identity of European Jews and ways of Development of Jewish Community of Great Britain of XXI century.

Keywords: Jewish, Community, Anti-Semitism, Europe, Great Britain.

© О.В. Козерод, 2013

Постановка проблеми. Вивчення сучасного стану розвитку єврейської громади Європи є однією з актуальних дослідницьких проблем. В умовах глобалізації, швидкого розвитку ісламських терористичних організацій та інших загроз, які існують для світової єврейської громади, проблема збереження єврейської ідентичності на континенті викликає велику увагу з боку широких кіл суспільства. Основними проблемами життя сучасних єврейських громад Європи на сьогодні найбільш актуальними є проблеми безпеки, міжконфесійного діалогу, захисту прав віруючих та підтримки з боку держави. Однією з єврейських громад, які найбільш динамічно розвиваються у сучасній Європі, є єврейська громада Великої Британії, яка займає друге місце за чисельністю після Франції. Основні проблеми, з якими стикається сучасна громада цієї країни, є характерними для європейського континенту в цілому та відображають основні тенденції, які стосуються світового єврейства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема розвитку єврейської громади Великої Британії порушується на сучасному етапі і розглядалась у декілька останніх роботах британських та європейських дослідників. Так, монографія дослідників Кейт Кан-Харіс та Бена Гідлі під назвою «Турбулентні часи: сучасна єврейська громада Великої Британії» містить аналіз сучасного стану британського єврейства, розвитку програм допомоги східноєвропейським євреям починаючи з 1990-х років. Автори роботи аналізують стратегію безпеки, яка була основним напрямом розвитку громади, різні загрози з боку терористичних організацій, які ді-

ють на території Європи та існування яких є викликом для усього сучасного світу [1]. Проблема антисемітизму у Великій Британії та його характерних рис аналізується у монографії «Вивчення діаспори: історія антисемітизму в Англії» Ентоні Джуліуса, яка вийшла в Оксфорді у 2010 році. Дослідник аналізує такі сучасні явища, як секулярний антисіонізм, антисемітизм та расова ненависть і робить висновок про загострення цієї проблеми у сучасному британському суспільстві [2].

Явище «нового європейського антисемітизму» було розглянуто у збірці праць «Політика та образи: антисемітизм і контркосмополітизм у Європейському Союзі», яка вийшла у Нідерландах у 2010 році. Вчені піднімають такі питання, як протидія космополітизму та антиамериканські настрої в Європі та їх вплив на розвиток антисемітських ідей. Вчені вивчають організації, які розігрують «нацистську карту» у сучасній політиці та спекулюють на єврейському питанні [3].

Мета дослідження. Дослідження на підставі матеріалів англійської преси, документів єврейських організацій та інших джерел основних характерних рис сучасного розвитку єврейської громади Європи на прикладі Великої Британії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зростання рівня ксенофобії і антисемітизму є однією з основних проблем життя єврейських громад Європи. На сьогодні важливими чинниками боротьби з цим явищем є захист з боку владних структур держав Європи та підтримка з боку керівництва провідних громадських організацій континенту.

У цьому році декілька європейських лідерів зуміли продемонструвати своє відношення до проблеми антисемітизму та ворожого ставлення до членів єврейської громади. Так, нещодавно обраний Президент Франції соціаліст Франсуа Холланд висловив принципову позицію з цього приводу, зокрема позбавив своїм наказом від 20 серпня відомого модельєра Джона Гальяно Ордена Почесного Легіону, який той отримав у 2009 році. Це стало адекватною реакцією на події 24 лютого 2011 року, коли модельєр був затриманий поліцією після нанесення антисемітських образ єврейській родині, яка відпочивала в одному з популярних кафе кварталу «Маре» в Парижі. У підсумку судового процесу Гальяно був засуджений до штрафу в 6 тисяч фунтів, але зазнав значних іміджевих втрат, втративши авторитет у світі моди та роботу в Будинку моди Dior [4].

Незважаючи на масштабну боротьбу з антисемітизмом у Європі й зокрема у Великій Британії, рівень розповсюдження цього явища протягом останнього часу продовжує зростати. Так, кількість антисемітських інцидентів в країні зросла за першу половину 2012 року. Згідно з даними статистики Community Security Trust - організації, яка займається захистом єврейських об'єктів на території Сполученого Королівства, за цей період відбулося 299 антисемітських інцидентів, що на 2 відсотки більше, ніж у минулому році. Але все ж таки рівень антисемітизму значно нижче, ніж у рекордному 2009 році, коли на території країни зареєстрували 628 інцидентів [5].

Велику увагу органи влади Великої Британії приділяють проблемі боротьби з антисемітизмом у мережі інтернет. Так, два жителі Дербишира були арештовані восени цього року за свою розмову у соціальній мережі Твіттері, яка мала расистський характер та містила антисемітські коментарі на адресу єврейської громади Манчестері. Даними коментарями 21-річний британець обмінявся зі своїм 20-річним другом у липні, коли вони були на рок-концерті групи Стоун Розес в Хітон-парку. Але вже восени обом друзям прийшлося відповідати у суді згідно із законами про расову на релігійну ненависть, незважаючи на те, що обидва молодика вивчилися за свої коментарі, пояснивши в поліції, що вони були викликані через вживання великої кількості алкоголю [6]. Широкого розповсюдження ідеї расизму та антисемітизму набувають у соціальних мережах інтернету. Правоохоронні органи Великої Британії востанні місяці звертають особливу увагу на прояви антисемітизму на таких сайтах, як Facebook та Twitter, проводять моніторинг сайтів, які є найбільш популярними серед широких верств населення. У підсумку саме такої роботи восени був заарештований 33-річний житель графства Хемпшир, який розповсюджував антисемітські висловлювання в Твіттері відносно футболіста клубу «Портсмут» Талі Бен Хаїма. Нещодавно Бен Хаїм покинув разом з дев'ятьма ключовими гравцями цей клуб через наближення фінансового краху «Портсмута». Користувач соціальної мережі «Твіттер», зокрема, написав: «Талі Бен Хаїм відмовляється зрушити з місця за його зарплату в 34 тисячі фунтів на тиждень. Чого ви очікуєте? Він

єврей...». Відразу після публікації у Твіттері цього висловлювання житель міста Ендровер у Гемпширі був арештований місцевою поліцією [7].

Важливою проблемою на сьогодні залишається антисемітизм в університетських кампусах, який став великою проблемою для низки регіонів Великої Британії, й зокрема Шотландії. Наприкінці 2012 року ситуація з антисемітизмом у кампусах університетів Шотландії загострилася до такої міри, що єврейські студенти і аспіранти змушені переривати своє навчання й виїжджати з даного регіону. Постійні антиізраїльські виступи, пікети, мітинги в університетських кампусах створили, на думку офіційного представника Единбургського університету, «токсичну атмосферу», в якій важко займатися тільки навчальними проблемами. Найбільш складна ситуація на сьогодні в кампусах Единбургського університету, в якому дуже активно діють пропалестинські організації. За даними Товариства єврейських студентів Шотландії (SCJC) кількість запитів від батьків і потенційних студентів із США і Європи щодо питання про безпеку єврейських студентів постійно зростає. При цьому, як відзначає видання Jewish chronicle, за останні три роки кількість випадків антисемітизму в кампусах зросла в 5 разів [8].

Але, незважаючи на те, що всі ці випадки були поодинокими, протягом останнього часу у Великій Британії були розкриті серйозні злочини, пов'язані з підготовкою до проведення масштабних терактів на ґрунті антисемітизму. Так, зокрема, британська громадськість була вражена рівнем фанатичності тільки однією сімейної пари з Манчестера, яка наступного дня після свого весілля у серпні 2010 почала готуватися до проведення теракту біля місцевої синагоги. Романтичний період медового місяця пройшов у молодят за переглядом відео «Аль-Каїда» з кадрами страт «невірних» і вибухами машин на вулицях міст. Сімейна пара - Шаста і Мохаммед Хан, які познайомилися на ісламському сайті знайомств, дуже ретельно готувалися до проведення вибуху однієї з синагог Манчестера. Вони купували детонатори, будильник, хлорат натрію та інші вибухові речовини згідно з інструкцією, опублікованою на одному з ісламістських сайтів. Пані Хан розповіла суду, що вони двічі приїжджали до синагозі Прествіча і, сидючи на прилеглий стоянці, спостерігали, як члени єврейської громади йдуть на службу. Її чоловік заявив у цей момент, пославшись на вірш з коранічної літератури, в якому євреї називаються «брудними»: «Ми повинні вбити їх усіх». На щастя для міської громади Манчестера вдалося уникнути масштабного теракту з сотнями жертв, цю сімейну пару було затримано та засуджено до декількох років тюрми [9].

Слід зазначити, що поєднання моніторингу антисемітизму, яке проводиться у співробітництві з поліцією та громадськими організаціями, чітка робота єдиної охоронної організації у Великій Британії створили в країні єдину систему попередження злочинів, які відбуваються на ґрунті расової ненависті. Велику увагу в країні приділяють профілактиці антисемітизму, методам реєстрації його проявів за допомогою стандартизованих форм, а також наданню політичної підтримки цій діяльності як з

боку держави, так й з боку громадських структур.

У Лондоні регулярно проводяться семінари за участю фахівців з проблем ксенофобії, іудаїки, протидії тероризму, на яких розглядаються питання попередження терактів з боку антисемітських налаштованих громадян. Одним з останніх таких заходів стали учбові курси, які пройшли в Лондоні наприкінці листопада цього року під егідою організації Jewish Contribution to an Inclusive Europe (СЕІ). Експерти цієї провідної в Європі організації, зокрема, підкреслили, що британська система попередження проявів антисемітизму є найбільш ефективною в ЄС. Як, зокрема, зазначив голова СЕІ Робін Склафани: «Підходи британської Community Security Trust у боротьбі із злочинами, які відбуваються на ґрунті ненависті, знаменують собою «золотий стандарт» для інших країн Європи... Такі організації... дуже далеко просунулися, причому настільки, що подібним організаціям у Східній Європі навіть важко повірити, що вони можуть повторити їхній успіх» [10].

Але слід зазначити, що, незважаючи на всі загрози, єврейська громада Великої Британії продовжує жити своїм життям, підвищуючи рівень національної самосвідомості, розвиваючи освітньо-культурні заклади, релігійні установи. Зокрема, велику увагу громади приділяють розвитку єврейської релігійної освіти у своїх громадах. Так, керівництво єврейської громади Лідса прийняло рішення про ускладнення іспиту для хлопчиків, які будуть проходити обряд бар-Міцва. Таке рішення було прийнято в ході цих осінніх свят на тлі падіння стандартів освіти в британських загальноосвітніх школах, у тому числі і єврейських. Тепер хлопчикам, що здають тест для проходження обряду повноліття (бар-Міцва), потрібно буде швидко читати на івриті та орієнтуватися в текстах молитовника (Сідура). При цьому в керівництві громади Лідса зазначили, що нездача тексту не буде приводом для того, щоб не проводити обряд бар-Міцва. «Очікується, що це допоможе підвищенню базових стандартів освіти в співтоваристві і сім'ї будуть прагнути допомогти дитині в досягненні цієї мети», - підкреслив рабин Даніель Леві з організації «Об'єднані єврейські громади» [11].

На життя громади Великої Британії, як і усіх країн Європи, значно впливають сучасна фінансова криза та скорочення бюджетів релігійних організацій. Все це призводить до скорочення мережі єврейських релігійних установ. Так, зокрема єврейська громада одного з великих міст Західного Йоркшира Бредфорда восени втратила можливість проведення заходів і молитов через закриття синагоги. Остання служба в міській синагозі відбулася, її закриття пов'язано з неможливістю регулярно збирати мін'яні і зменшення кількості єврейського населення міста. Голова місцевої єврейської громади Альберт Ваксман, який очолював її протягом 25 років, підкреслив, що на даний момент у місті залишилися всього 35 зареєстрованих членів громади. «Ми не змогли отримати підтримку в справі проведення служби на регулярній основі і тепер члени громади будуть їздити в синагогу Лідса або Харрогейта», - зазначив Ваксман. Бредфорд є 13-м містом Великої Британії за кількістю жителів, яких

налічується близько 300 тисяч чоловік. Перші євреї прибули в місто для поселення в 20-30-х роках 19-го сторіччя [12].

Релігійна громада працює щодо протидії основним викликам, які мають місце в сучасному житті. Так, 30 британських рабинів у Манчестері на своїх зборах підтримали релігійну постанову Даяна Габрієля Крауча з Бейт-дина Манчестера на заборону використання інтернету в неробочих цілях. Інформація про запроваджену заборону на «використання інтернету для розваг, соціальних та інших неробочих цілей» була оприлюднена пізніше перед аудиторією з 2500 членів ортодоксальної єврейської громади на конференції, яка пройшла в приміщенні Trafford Parks Event Centre на півночі Манчестера. Учасники форуму висловили одностайну думку про те, що інтернет несе в собі велике зло. На думку рабина Симхи Бабергера з Манчестера, інтернет є одним з основних елементів «духовного Голокосту».

Як зазначив Даян Крауч, «поява мережі інтернет є одним з найсуворіших випробувань для євреїв, з якими їм доводилося стикатися... Сатана сіє хаос за допомогою нової зброї, що глибоко проникає в наші кола і духовно вбиває людей. Всі без винятку перебувають у небезпеці. Аморальність є єдиним гріхом, за який Б-г може залишити нас», - підкреслив Даян Крауч. У результаті дискусії була зроблена поправка про те, що заборона вводиться на «будь-які інтернет-пристрої без застосування сильного та ефективного фільтра». Парафіянам синагог і членам єврейської громади північного заходу Великобританії рекомендовано звертатися в компанію TAG, що спеціалізується на подібних фільтрах [13].

Подібна конференція, присвячена проблемам місця інтернету в житті сучасної єврейської ортодоксальної громади Великобританії, проходила восени цього року і в Лондоні. В ній взяли участь понад 6 тисяч осіб, у тому числі з Великобританії, США, Бельгії, Ізраїлю та інших країн. У рамках конференції відбулися дискусії, присвячені актуальним проблемам сімейних відносин і місцю інтернету в них. Учасники цього форуму також прийшли до висновку, що «весвітня павутина не може бути заборонена, але «виникла необхідність виробити керівні принципи для забезпечення безпеки та негативного впливу на підростаюче покоління» [14].

Важливою частиною життя громади Великої Британії є благодійність, основи якої були закладені ще в біблійних текстах, зокрема щодо ідеї десятини та допомоги нужденним у своїй громаді. На сьогодні в країні існують 1753 єврейських благодійних організацій, що є рекордним у світі серед національних меншин. На сьогодні на долю кожної організації припадає більш ніж 421 тисяча фунтів благодійної допомоги. Щорічно на потреби єврейських громад жертвується близько 739 мільйонів фунтів [15].

Знаковою для громади стала відома на всю Європу кампанія по допомозі мешканцю Лондона Аарону Біберу. Цей 90-річний житель практично втратив свій бізнес в ході погромів 2011 року у Східному Лондоні. Кампанія допомогла літньому

лондонцю під назвою Keep Aaron Cutting об'єднати все британське суспільство, громадянами було зібрано 35 тисяч фунтів. За рік у перукарні Бібера побували багато британських знаменитостей, включаючи футболіста Пітера Крауча, архієпископа Кентерберійського і мера Бориса Джонсона [16].

Велику увагу в справі благодійної допомоги британські євреї приділяють допомозі закордонним громадам. Так, лондонська благодійна структура «Всесвітня єврейська допомога» регулярно організує акції, спрямовані на допомогу інвалідам України. Так, більш ніж 180 любителів гри гольф взяли участь у традиційному 5-му Дні гольфу, проведеного лондонською організацією «Всесвітня єврейська допомога», який пройшов у середині липня в гольф-клубі Хартсбурн. У ході заходу зібрали 35 тисяч фунтів, які були спрямовані для закупівлі і відправки гуманітарної допомоги інвалідам та членам єврейської громади України. Як підкреслив глава департаменту фандрейзingu та комунікацій World Jewish Relief Пол Штейн: «Організація надзвичайно вдячна Мелвін Новаку та іншим членам «Комітету гольфу» за їх напружену роботу, що привело до збору понад 150 тисяч фунтів протягом останніх 5 років». «В Україні близько 70 тисяч дітей-інвалідів перебувають у державних установах в жахливих умовах і не мають можливості жити нормальним життям у суспільстві. WJR працює, щоб допомогти багатьом з цієї соціально вразливої категорії населення через нашу мережу єврейських громадських центрів, включаючи медичну допомогу, освіту і навчання у сфері ІТ. Наша допомога буде сприяти їх інтеграції в суспільство, що дасть їм надію на краще майбутнє» [17].

До справи допомоги українським євреям останнім часом долучаються найменші представники лондонської громади, зокрема діти. Так, наймолодші учасники благодійної кампанії Operation Winter Survival лондонці Макс Альберт, Натан Джессел, Робін Альберт, Даніель Коуен і Олівія Коуен відкрили сезон допомоги малозабезпеченим євреям країн СНД. Дана кампанія, спрямована на підтримку малозабезпечених жителів країн СНД в зимовий період, вже кілька років традиційно стартує в осінній період. Як підкреслив директор організації «Всесвітня єврейська допомога» з фандрейзingu Пол Штейн, пожертвування в 35 фунтів допоможе фінансувати ремонт старих дверей чи вікна в будинку незаможних, а запас продуктів для потребуючих на зиму може бути куплений за пожертву в 70 фунтів. Протягом останніх трьох років у рамках кампанії Operation Winter Survival було зібрано понад 100 тисяч фунтів [18].

Протягом осінніх місяців цього року в Лондоні проходить кампанія благодійної допомоги «Прожити бідність-2012», покликана допомогти нужденним членам єврейської громади України. Як, зокрема, підкреслюється на сайті лондонської організації «Світова єврейська допомога»: «Іспанія стала чемпіоном Європи після рішучої перемоги 4:0 над італійцями в Києві. У той час, коли гравці і вболівальники покидають Україну, оцінюючи турнір як дуже успішний, необхідно пам'ятати, що кожен третій житель України настільки бідний, що не може забезпечити свої життєві потреби, в тому

числі в їжі, теплі, опаленні та медичному обслуговуванні». WJR оголосило про допомогу єврейським дітям України, запропонувавши членам єврейської громади Великобританії на вибір зробити пожертвування в 10, 20, 50, 100 і 250 фунтів, кожне з яких допоможе в соціальній адаптації дітей, їх фізичної та психологічної підтримки і допомоги дітям-інвалідам [19].

Благородна справа допомоги єврейській громаді України останнім часом отримала політичну підтримку, зокрема з боку членів Королівської родини Великобританії. Так, у вересні цього року спадкоємець британського престолу принц Чарльз організував чаювання, присвячене його патронату над програмою допомоги євреям України. Чаювання відбулося в Кларенс-хаусі-вестмінстерської резиденції членів Королівської сім'ї в присутності вісімдесяти активістів лондонської організації «Світова єврейська допомога». У ході чаювання відбулася дискусія з приводу важливості такої благодійної програми, як «Ukrainian Livelihood Development Programme». Представники благодійного фонду The Maurice and Vivienne Wohl Foundations, які взяли на себе турботи по її фінансуванню, підкреслили важливість нових форм допомоги євреям України і, зокрема, програм підвищення кваліфікації, професійного навчання, які допоможуть людям вибратися із зубожіння і мати в майбутньому гідну заробітну плату.

На даний момент це є реальною альтернативою вже популярному напрямку в Україну посилок з гуманітарною допомогою і в більшій мірі стосується східних регіонів України. Як зазначив виконавчий директор «Всесвітньої єврейської допомоги» Пол Антіконі: «Підтримка Його Королівської Величності принца Уельського має неоціненне значення в справі розвитку Livelihood Development Programme ... Допомогти окремо взятим людям вирватися із замкнутого кола бідності і розширити їх можливості ... - ось, що лежить в основі діяльності WJR, яку проводить ця організація по всьому світу» [20].

Важливим для сучасної громади Європи є гендерне питання, зокрема участь жінок у процесі формування важливих рішень у житті громади та керівництві єврейськими організаціями. Ця проблема досить серйозно дискутується протягом останніх місяців у Великій Британії. Так, участь жінок у формуванні політики розвитку єврейської громади Великобританії стала об'єктом нового програмного документа, який з'явився у Лондоні в липні цього року. Експертна доповідь, створена в результаті річних досліджень, в яких брали участь британські соціологи, економісти і політологи, був виданий за ініціативою однієї з відомих активісток руху за гендерну рівність в єврейській громаді-Лаури Маркс. 30-сторінкова доповідь під назвою «Надихаючі жінки лідерів: просування гендерної рівності в єврейській громаді обцинного життя» містить конкретні рекомендації по виправленню гендерної нерівності, яке має місце в даній сфері. Активісти жіночого єврейського руху підкреслюють, що той факт, що всього 7 з 54 лідерів єврейської громади та організацій країни є жінками, «є сумним і несправедливим». При цьому 90 від-

сотків з 1600 членів громади, опитаних з цієї проблеми, відповіли, що жінки мають право керувати даною організацією. Як підкреслила президент Ради депутатів британських євреїв Вівіан Вайнман: «Важливо те, що ми переходимо від благочестивих виразів про наміри до конкретних прогресивних заходів» [21].

Основним напрямком роботи керівництва єврейської общини Великобританії в найближчому майбутньому буде регіональна політика. Як, зокрема, відзначається у програмному документі з приводу реформування єврейської громади Великої Британії: «Ми схильні представляти себе тільки в умовах великих єврейських центрів-Лондона, Манчестера, Ліверпуля, Лідса і Глазго. Це основні центри життя євреїв у Великобританії ... Однак 20 відсотків британських євреїв живуть в інших містах, так, наприклад, нечисленні громади знаходяться в Бірмінгемі та Ноттінгемі. Також значна кількість євреїв країни, яке досягає, можливо 10 відсотків, живуть у дуже маленьких містах». У цьому зв'язку з цим, основним завданням керівництва BDBJ, на даному етапі, є курс на «локалізм» і підтримку малих громад. На сьогодні великі громади мають

хорошу інфраструктуру, політичні зв'язки, вплив і включеність у регіональні проблеми. Малі ж є дуже вразливими, в тому числі в ситуації зростання рівня злочинності [22].

Висновки. Проблема розвитку сучасної єврейської громади Європи є однією з актуальних для дослідників етнічної мапи континенту. Події Голокосту та політика провідних європейських урядів щодо єврейської громади протягом останніх десятиріч давали надію на повну перемогу над ідеями ксенофобії та расової ненависті. Проте політичні події на Близькому Сході та різке зростання антисемітських настроїв у Європі, яке пов'язане зокрема із підвищенням небезпеки ісламського тероризму, а також активною діяльністю прибічників уряду Палестинської автономії, призвели до того, що майбутнє євреїв Європи знову є досить невизначеним. Вивчення основних закономірностей розвитку єврейських громад Європи може допомогти у подоланні загроз по відношенню до національних меншин європейських країн та європейського співтовариства в цілому, сприяти активній та успішній боротьбі з терористичною загрозою, яка з кожним роком тільки підсилюється.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Turbulent times: the British Jewish community today by Keith Kahn-Harris, Ben Gidley. – London: Continuum Collections, 2010. – 248 pp.
2. Trials of the Diaspora: A History of Anti-Semitism in England by Anthony Julius. - Oxford: Oxford University Press, 2010. - 789 pp.
3. Politics and Resentment: Antisemitism and Counter-Cosmopolitanism in the European Union. Edited by Lars Rensmann and Julius H.Schoeps. - Leiden: Brill, 2010. -504 pp.
4. Francois Hollande took away John Galliano's Legion of Honor// The Cut Magazine. - 24 August 2012.
5. Anti-Semitism on the rise in the UK// The Commentator. -2012.- 25 July.-P.9.
6. Антисемита, угрожавшего в Твиттере взорвать офис еврейской газеты Манчестера, арестовали в аэропорту// Газета «Достижения» (1927). - 17 серпня 2012.-С. 10.
7. Man charged over Twitter abuse of Ben Haim// The Jewish chronicle. - 2012.-27 August. - P.5.
8. Dysch M. University students quit after 'toxic' anti-Semitism in Edinburgh// Jewish chronicle.-2012.-6 December. - P.15.
9. Couple from Oldham accused of preparing for acts of terrorism// Daily mail. - 2012.- 5 August. - P.11.
10. Human rights groups in forefront of monitoring and reporting hate crimes in Europe// Jewish chronicle. - 2012.- 29 November.-С.15.
11. Легко ли пройти бар-Мицву в Великобритании // Газета «Достижения» (1927). - 2012.-27 вересня.-С.8.
12. Fisher J. Bradford synagogue closes// Jewish chronicle. - 2012.- 16 November. - P.14.
13. Манчестерские раввины вынесли постановление о запрете использования интернета в развлекательных целях// Газета «Достижения» (1927). - 2012.-7 вересня.-С.9.
14. Dysch M. Thousands attend strictly Orthodox debate on internet dangers// Jewish chronicle. - 2012.- 6 September.-P.14.
15. Еврейская благотворительность в Великобритании // Jewish News. – 6 травня 2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://jn.com.ua/Diaspora/uk_0605.html
16. Elgot J. Barber Shop horror for Tottenham's Aaron Biber// Jewish chronicle.-2011.-11 August. - P.13.
17. 35 тысяч фунтов в помощь инвалидам Украины было собрано в Лондоне// Газета «Достижения» (1927).-2012.- 25 липня.
18. В еврейской общине Лондона думают о предстоящей суровой зиме в странах СНГ// Газета «Достижения» (1927).-2012.- 29 вересня.- С.12.
19. Глянец Евро-2012 не должен отвлекать от дела помощи нуждающимся в Украине// Газета «Достижения» (1927).-2012.-4 липня.-С.15.
20. Принц Чарльз будет покровителем программы поддержки евреев Украины до 2015 года// Газета «Достижения» (1927).-2012.-12 вересня.-С.9.
21. Inspiring Women Leaders: Advancing Gender Equality in Jewish Communal Life: The Report of the JLC Commission on Women in Jewish Leadership.-London: Board of Deputies of British Jews, 2012.
22. Внимание регионам// Агентство еврейских новостей.-8 листопада 2012. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.aen.ru/?page=brief&article_id=65788